

Balio Sruogos laiškas Juozui Tumui, 1926-07-24, iš Būgių - į Kauną

BALYS SRUOGA

BALYS SRUOGA

Būgiai, Viekšnių pašt. [1]
1926-VII-24

Gerbiamajam J[.] Tumui [2]

G. K. [3][,]

Šiuo pasiunčiu Tamistos nuožiūrai įstatų projektą steigtinai LITERATŪROS draugijai [4]. Čia paduota gal tik vien sumanymas, pats gi projektas yra dešimteriopei taisytinas.

Šį projektą sudaryti mane pagundė labai liūdna mūsų literatūros padėtis ir nepakenčiamas literatūros darbuotojų iškrikimas. Labai painus klau[si]mas, kaip literatūros dar[b]uotojus suburti, kad sukurti organizacija galėtų varyti platų organizacinį darbą. Atsižvelgiant mūsų gyvenamųjų sąlygų ir mūsų intelektualinių jėgų, man atrodė, tiksliausiai būtų sudarius bendrą akademinio pobūdžio rimtą organizaciją, kuri apimtų ir literatūros kūrėjus, ir literatūros mokslininkus. Ir, man atrodė, tiksliausiai būtų šitokią draugiją šiokiu ar tokiu būdu surišti su Humanitarinių mokslų fakultetu dėl šitokių priežasčių:

- 1) Jei už draugijos pečių stovės tokia organizacija, kaip H. M. Fakultetas, tai draugija iš karto įgaus tinkamo autoriteto ir galės iš karto užimti darbo organizavimo reikale tinkamą vietą;
- 2) Atrodo, patsai fakultetas bus priverstas susirūpinti panašios organizacijos įkūrimu. Eina rimtų gaudų, kad Knygų leidimo komisija prie Šv. [5] ministerijos bus likviduota ir knygų leidimo reikalas bus pavestas Universi[te]tui ar net stačiai H. M. Fakultetui. Fakultetas, kaip toksai, vargu bau galėtų imtis organizuoti, pavyzdžiui, dailiosios literatūros vertimo ir leidimo reikalą. Šiuo tikslu jis vis viena turėtų sudaryti kokią nors organizaciją. Tokia organizacija ir galėtų būti Literatūros draugija[;]
- 3) Tokia Draugija įneštų gyvumo ir paties Universiteto gyveniman. Kaune yra per maža dvasios turtų, kurie galėtų patenkinti visus studentijos troškulius ir duoti jai tinkamų impulsų. Šiuo tarpu Universiteto mokomasis personalas gali aprūpinti tiktai programines paskaitas, patiekdamas tų paskaitų konspektus ar [(jir)] ištikus kursus. Kauniškėmis kultūros sąlygomis tai yra vargo dalia. Jeigu, pavyzdžiui, tokia draugija sugebėtų reguliariškai rengti paskaitas - bent referuoti, kas dedas dabar anglų, prancūzų, slavų literatūros, duoti vieno kito dabarties rašytojo charakteristiką - vaizdą, nušviesti vieną-kitą literatūros mokslo aktualesnį teoretinį klausimą, - neišvengiamai ir universiteto sienose turēt[ų] prasidėti šioks toks gilesnis judėjimas, jaunesnis gyvumas.

Aiškus dalykas, šitokia draugija bus esmėje [„]šalta[“]. Tačiau mums reikalinga draugija, kuri varytų organizacijos darbą. [„]Šilima[“] susidaro siaurose idėjinėse-srovinėse organizacijose, o tokias organizacijas Literatūros draugija galėtų kaip tiktai paremti.

Projektą pasiunčiu: p[.] p. [6] M. Biržiškai [7], Augustaičiui [8], Dubui [9], Krėvei-Mickevičiui [10] ir Tumui.

Būtų gera, kad kiekvienas pagalvotų dėlei sumanymo esmė[s], dėlei reikalingų pataisų, ar gal sudarytų koki kitą pasiūlymą. Mano būtų tiktai vienintėlis noras: kad mes pradėdami rudens semestrą galėtumėm susitarti dėl organizacinio darbo vis viena kurioje formoje.

Su pagarba B[.] Sruoga

Atsiprašau už korektūros klaidas ir kloniojuos su šeimyna[.] [11]

KOMENTARAI

- [1] Balys Sruoga rašo iš žmonos Vandos Daugirdaitės tėviškės, laiškas siunčiamas per Vieکشنیų pašta.
- [2] Juozas Tumas (1869-1933) – literatūros istorikas, kritikas, rašytojas, kunigas. 1922-1929 m. dėstė Lietuvos universitete lietuvių literatūros istoriją.
- [3] [Gerbiamas Kolega].
- [4] „1926 m. vasarą B. Sruoga parengė ir išsiuntinėjo savo kolegoms profesoriams Literatūros draugijos prie Humanitarinių mokslų fakulteto projektą. Draugija turėjo burti „iškrikusius“ literatūros darbuotojus – ir rašytojus, ir mokslininkus, imtis knygų leidimo, rengti viešas literatūrines paskaitas, ypač universitete. Panaši organizacija, pavadinta Humanitarinių mokslų ir literatūros draugija, pasidalijusi į literatūros, istorijos, filologijos ir filosofijos skyrius, iš tikrųjų 1927 m. pradėjo savo veiklą. Ypač ji rūpinosi leidyba, turėjo savo žinioje 1926-37 m. veikusią leidyklą „Universitas“. B. Sruoga buvo tikrasis šios draugijos literatūros skyriaus narys (jų skaičius buvo ribotas: 15 tikrųjų ir 30 narių bendradarbių)“ (Algis Samulionis, *Balys Sruoga*, Vilnius: Vaga, Lietuvos TSR Mokslų akademija, Lietuvių kalbos ir literatūros institutas, 1986, p. 195-196).
Plačiau apie Humanitarinių mokslų ir Literatūros draugijos Literatūros skyriaus veiklą (visuotinį susirinkimą, įvykusį 1929-02-10, išleistus ir planuojamus, spaudai parengtus vertimus, originalius lietuvių rašytojų raštus) žr. „Apžvalga“, žr. „Menas“, in: *Židinys*, Kaunas, 1929, T. 9, Nr. 2, p. 170-171.
- [5] Šv[ietimo].
- [6] [Pagarbiai ponams].
- [7] Mykolas Biržiška (1882-1962) – literatūros ir kultūros istorikas, 1926-1927 m. Lietuvos universiteto Kaune rektorius.
- [8] Pranas Augustaitis (1883-1941) – literatūros istorikas, nuo 1922 m. – anglų kalbos ir literatūros dėstytojas Lietuvos universitete.
- [9] Vladas Dubas (1887-1937) – literatūros tyrinėtojas, istorikas, nuo 1922 m. romanistikos dėstytojas Lietuvos universitete.
- [10] Vincas Mickevičius-Krėvė (1882-1954) – rašytojas, profesorius, 1925-1937 m. Lietuvos universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto dekanas.
- [11] Prierasas po laišku parkeriu (mėlynu rašalu) Balio Sruogos ranka: „B. Sruoga / Atsiprašau už korektūros klaidas ir kloniojuos su šeimyna.“